

ELŻBIETA BŁOŃSKA CMW

WSPÓŁCZESNE FORMY DZIECIĘCEGO APOSTOLATU MISYJNEGO

Wychowanie w duchu misyjnym, które jest integralną częścią wychowania chrześcijańskiego, winno rozpoczynać się od najmłodszych lat. Jak podkreśla Jan Paweł II, trzeba zaczynać od dzieci, aby mieć młodzież misyjną, powołania misyjne i współpracę misyjną dorosłych. Dzieci, poprzez swój entuzjazm wiary, stanowią naturalny „świt nowej epoki misyjnej”¹.

Ważnym elementem w dziecięcej animacji misyjnej odgrywa Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci (dalej: PDMD), jedno z czterech stowarzyszeń tworzących Papieskie Dzieła Misyjne. Jest ono praktycznie jedynym ruchem apostołskim w Kościele, którego protagonistami są dzieci. Umieszczenie dziecka w centrum uwagi, jako protagonisty i pierwszego odbiorcy posłannictwa sprawia, że charyzmat i cel PDMD — oprócz cech wspólnych wszystkim czterem Papieskim Dziełom Misyjnym — odznacza się własną specyfiką, wynikającą ze szczególnego charakteru wieku dziecięcego².

Tym bezpośrednim celem działalności PDMD jest wychowywanie od najmłodszych lat do postaw solidarności i otwartości na drugich, niesienia materialnej i duchowej pomocy dzieciom w krajach misyjnych przez dzieci chrześcijańskie oraz budzenie powołań misyjnych. Za swoje szczególne wezwanie PDMD przyjmuje także *wzbudzanie* i *formowanie* w każdym dziecku chrześcijańskim i w każdej wspólnocie dzieci (klasie szkolnej, stowarzyszeniach i grupach parafialnych, oratoriach itp.) *świadomości misyjnej otwartej na cały świat*, bazującej na miło-

¹ Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris missio”*, nr 92.

² Problematyka początków, charyzmatu oraz celów Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci została szerzej omówiona w innej publikacji autorki. Por. E. Błońska, *Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci*, „Seminare” 2000, nr 16, s. 121–138. Niniejszy artykuł stanowi kontynuację i rozwinięcie tamtej publikacji.

ści ewangelicznej i wyrażonej poprzez modlitwę, umartwienie i dzielenie się dobrami. Nie może się to dokonać w sposób przypadkowy, lecz musi prowadzić do prawdziwego wychowania, które rodzi się z poznania warunków życia dzieci w świecie i wzrasta zgodnie z formacją chrześcijańską bazującą na przeżywaniu na serio wspólnotowości Kościoła.

Pomimo bardzo dużej dynamiki rozwoju PDMD ma ciągle ograniczony zasięg działania. Jest raczej rodzajem zaczynu, który rozprzestrzenia się na całe duszpasterstwo dziecięce oraz pełni funkcję animatora, który pobudza inne — bardziej powszechne i dostępne — formy oddziaływania misyjnego, na które przyjdzie zwrócić szerzej uwagę w niniejszych rozważaniach.

Najbardziej powszechne apostołstwo misyjne dokonuje się bez wątpienia poprzez katechezę szkolną, która obejmuje praktycznie wszystkie dzieci szkolne. Innym miejscem kształtowania postaw otwartości misyjnej jest parafia. Co niedzielna liturgia, okazjonalne nabożeństwa, a zwłaszcza istniejące grupy i ruchy parafialne, mogą być doskonałą okazją do upowszechniania idei misyjnych. Zadaniem animatorów misyjnych jest dążenie do „umisyjniania” i wcielania tych grup w ramy PDMD bez tworzenia dodatkowych struktur. Ważne w tym przypadku wydaje się utrzymywanie łączności między poszczególnymi grupami. Łączność taka jest bowiem jedną z podstawowych zasad działania wszystkich Papieskich Dzieł Misyjnych.

Niektóre z inicjatyw duszpasterskich w Kościele mają ściśle misyjny charakter. Szczególna uwaga zostanie poświęcona Tygodniowi Misyjnemu oraz Kongresom Misyjnym Dzieci. Są one wydarzeniami, których oddziaływanie jest bardzo szerokie. Stają się głównymi punktami w całorocznej animacji misyjnej Kościoła w Polsce. Coraz większe znaczenie w oddziaływaniu misyjnym należy przypisać środkom masowego przekazu. Dziedziną najbardziej dynamicznie rozwijającą się jest dziecięca prasa misyjna. Wzrastająca stale liczba czytelników jest dowodem wielkiej otwartości na problematykę misji w Kościele polskim.

1. KATECHEZA MISYJNA

Każda katecheza ze swej istoty ma misyjny charakter. Katechizować to znaczy głosić Dobrą Nowinę. Jednak oprócz tego powszechnego rozumienia misyjności katechezy, winna ona wprost — poprzez poruszaną problematykę — najpierw rozbudzać w katechizowanych wrażliwość misyjną, a następnie prowadzić do konkretnego zaangażowania misyjnego.

Wychowawczo-formacyjną rolę katechezy w budzeniu świadomości misyjnej można porównać do wychowawczo-formacyjnej pracy w ramach PDMD. Rola katechety będzie przebiegała podobnie w następujących czterech etapach: rozbudze-

nie wrażliwości misyjnej, pogłębienie wiedzy religijnej, aktywizowanie misyjne oraz kształtowanie trwałej postawy otwartości na potrzeby Kościoła misyjnego³.

Program katechezy na wszystkich poziomach szkoły podstawowej ułożony jest tak, że uwzględnia przeżywany rok liturgiczny w Kościele i zawsze tematy katechez zawierają elementy misyjne. Katecheta ma wiele możliwości, żeby je wykorzystać w ciągu roku szkolnego. Niektóre katechezy wprost poruszają problematykę misyjną. Warto w tym miejscu pokrótce przedstawić jednostki lekcyjne typowo misyjne w programie nauczania religii w sześcioletniej szkole podstawowej⁴.

W klasie II elementy misyjne posiada katecheza 29 pt. „Jezus gromadzi nas w jeden Lud Boży — Jezus Dobry Pasterz” Chrystus jako Dobry Pasterz kocha swoje owce i pragnie, aby wszyscy należeli do tej jedynej Chrystusowej owczarni. Celem tej katechezy jest uzmysłowienie dzieciom, jak wiele żyje jeszcze na świecie ludzi, którzy nigdy nie słyszeli o Panu Jezusie i Jego miłości. Zadaniem każdego z wierzących jest pomoc Jezusowi, aby wszyscy ludzie poznali Pana Jezusa i weszli do Kościoła. Pomocami dydaktycznymi mogą być mapa świata lub globus. Katecheza kończy się wezwaniem do modlitwy za tych ludzi. Na zakończenie dzieci są proszone o narysowanie w domu Jezusa Dobrego Pasterza zapraszającego owce do swojej owczarni⁵.

Program katechetyczny przewiduje także dodatkową katechezę misyjną w okresie Pierwszej Komunii świętej. Może ona być przeprowadzona w Białym Tygodniu lub wcześniej. Winna być poświęcona wprost Papieskiemu Dziełu Misyjnemu Dzieci. Jej celem jest zapoznanie dzieci z tym dziełem, poprzez które one mogą stać się Małymi Misjonarzami — Pomocnikami Misji⁶.

Podręcznik do klasy III aspekt misyjny porusza w katechezie pt. „Przygotujemy się do Uroczystości Chrystusa Króla” Jezus Chrystus jest Panem całego świata. Słowo Boże podaje, że Królestwo Jezusa — to Królestwo prawdy, życia, miłości i wiecznego pokoju. Chrystus pragnie, aby wszyscy ludzie należeli do Jego Królestwa, a także aby przez nich ogarnęło całą społeczność świata. Naj-

³ Por. E. Błońska, *Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci*, s. 130–136.

⁴ W tym miejscu odwołam się przede wszystkim do Materiałów Pomocniczych do katechizacji według programu układu II Warszawskiego dla kl. I–VIII oraz do pracy J. Lendzion, *Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci w katechezie*, Warszawa 1997 (maszynopis). Pierwszych sześć klas z dawnego ośmioklasowego II programu Warszawskiego tworzą w dalszym ciągu jeden z obowiązujących programów w nowej sześcioletniej szkole podstawowej.

⁵ Por. *Materiały Pomocnicze do katechizacji według programu układu II Warszawskiego kl. II*, Warszawa 1971, s. 66–67 [dalej: MP. Cyfra rzymska przed skrótem oznacza klasę szkoły podstawowej, a po skrócie numer tematu].

⁶ Przykład takiej katechezy podaje, S. Perzyna, *O pracy na rzecz misji. Poradnik dla animatorów*, Pieniężno 1991, s. 57–62.

ważniejszym prawem Królestwa Chrystusowego jest miłość. Jak chrześcijanie realizują miłość, czy dla wszystkich są życzliwi i dobrzy? — to pytanie należy odnieść do wszystkich ludzi. Charakter misyjny ma także kończące katechezę pytanie: Jak można przyczynić się do rozwoju Królestwa Bożego na ziemi? Katecheta winien pomóc dzieciom dać na nie odpowiedź w zakresie przykazania miłości Boga i bliźniego⁷.

Kolejny temat w klasie III, zwracający uwagę na problematykę misyjną, to „Przygotowujemy się do Uroczystości Objawienia Pańskiego”. Mędrcy szukali Jezusa, obiecanego Zbawiciela i znaleźli Go jako małe Dziecię. Dziś wielu ludzi szuka Jezusa, a zatem co może zrobić każdy wierzący, aby inni poznali Chrystusa? Katecheta pomaga dzieciom dać odpowiedź poprzez wiadomości o misjach, pracy misjonarzy, o dzieciach tam żyjących. Poruszana treść winna obracać się wokół PDMD, które w tym dniu obchodzi swoje święto. Jest to także Misyjny Dzień Dziecka⁸.

W klasie IV w temacie „Mędrcy ze Wschodu oddają cześć Zbawicielowi” ukazana jest troska szukania Jezusa i radość ze znalezienia. Dzieci rozważają głębiej to spotkanie ze Zbawicielem. Odpowiadają na postawione pytania: Kto przybył do Jezusa? Kim byli Mędrcy ze Wschodu? Co oznacza gwiazda? Podsumowując wypowiedzi dzieci, katecheta winien poruszyć wprost problematykę misji. Mędrcy to przedstawiciele tych narodów, którzy uwierzą w Chrystusa i przyjmą Jego naukę. Można zachęcić tego dnia do modlitwy w intencji tych, którzy szukają Jezusa, a także za samych wierzących, aby byli światłem dla innych, pomagając im odnaleźć Boga. Warto także zaproponować dzieciom pomoc misjom, poprzez na przykład prenumeratę czasopism misyjnych, szczególnie „Świata Misyjnego”, zbieranie znaczków, a także pomoc przez świadectwo dobrego życia. Katechezę kończy pieśń misyjna⁹.

Kolejną jednostką lekcyjną w kl. IV jest katecheza pt. „Jezus powołuje uczniów i wybiera dwunastu apostołów” Jezus przyszedł na ziemię, aby zbawić wszystkich ludzi. Wybiera apostołów, aby pomogli mu w wypełnianiu Jego zbawczej misji na ziemi. Posyła ich na cały świat, aby nauczali, chrzcili i prowadzili ludzi do Boga. Katecheza ta przypomina nam o powołaniu każdego chrześcijanina, który musi brać wzór z Chrystusa i każdego dnia realizować przykazanie miłości Boga i bliźniego. Wezwanie to łączy się z także z zaangażowaniem w dzieło zbawienia świata¹⁰.

⁷ Por. 3MP22, Warszawa 1973, s. 46–48.

⁸ Por. 3MP29, Warszawa 1973, s. 58–59.

⁹ Por. 4MP23, Warszawa 1973, s. 84–87.

¹⁰ Por. 4MP31, Warszawa 1973, s. 112–114.

Aspekt misyjny wprowadza także katecheza o nakazie misyjnym Jezusa i Wniebowstąpieniu. Chrystus powraca do Ojca, wcześniej nakreśla innym zadanie do wykonania (por. Mt 28, 18–20). To nakaz misyjny, przez który zostają posłani apostołowie, aby głosić Ewangelię wszystkim narodom. Nakaz ten dotyczy każdego z wierzących, bo wszyscy zostali wezwani przez Chrystusa i posłani do głoszenia Jego nauki. Należy podkreślić tutaj rolę misjonarzy, a także codzienne głoszenie Jezusa przez każdego chrześcijanina, tam gdzie się znajduje¹¹.

Podręcznik do klasy V omawia — podobnie jak w poprzednich klasach — Uroczystość Objawienia Pańskiego. Jezus objawił się całemu światu i jest nadzieją wszystkich ludzi. Katecheza kończy się propozycją modlitwy za tych, którzy jeszcze czekają na Jezusa, oraz zachętą do tego, aby ta modlitwa towarzyszyła każdego dnia misjonarzom i tym, do których są posłani¹².

Kolejnym tematem w kl. V jest „Namaszczenie Chrystusa do wykonywania Misji Zbawczej”. Przypomina ona o tym, że Jezus przyszedł, aby zbawić wszystkich ludzi. Katecheza winna skłonić uczniów do refleksji nad własnym życiem, nad tym, w jaki sposób dawać świadectwo Chrystusowi oraz jak mogą przyczynić się do tego, aby prawda o Chrystusie została poznana i przyjęta przez wszystkich ludzi? Jako zadanie domowe dzieci opisują swoją pomoc Jezusowi w zbawianiu świata¹³.

„Kościół kontynuuje zbawcze posłannictwo Chrystusa” — to temat jednej z katechez kl. VI. Jezus Chrystus, Pośrednik między Bogiem a ludźmi, posłany przez Ojca, aby nieść światu Dobrą Nowinę o Zbawieniu. Po odejściu do nieba misję Chrystusa kontynuuje Kościół jako Mistyczne Ciało Syna Bożego. Katecheza winna skłonić do refleksji, jaki jest udział każdego z ochrzczonych w tym posłaniu. Można zaproponować modlitwę o rozwój Kościoła świętego¹⁴.

W klasie VI występuje jeszcze jedna katecheza typowo misyjna pt. „Misyjny charakter Kościoła”. Nakaz misyjny (Mt 28, 18–20) zobowiązuje wierzących do głoszenia Ewangelii, aby poznał ją cały świat. Kościół wypełnia to zadanie poprzez misjonarzy, którzy otrzymali powołanie i są posyłani w imieniu Chrystusa do ludzi pozbawionych wiary. Cały Kościół wspiera misjonarzy modlitwą i czynem ofiarnym. Chociaż nie wszyscy mogą wyjechać na misje, to jednak wszyscy są odpowiedzialni za to wielkie dzieło Kościoła. Katecheza powinna się zakończyć wezwaniem do codziennego głoszenia Jezusa życiem oraz zadaniem pracy domowej. Może nią być zapoznanie się z Papieskimi Dziełami Misyjnymi, modlitwa lub napisanie listu do misjonarza¹⁵.

¹¹ Por. 4MP51, Warszawa 1973, s. 178–182.

¹² Por. 5MP29, Warszawa 1972, s. 74–77.

¹³ Por. 5MP30, Warszawa 1972, s. 78–80.

¹⁴ Por. 6MP37, Warszawa 1972, s. 125–127.

¹⁵ Por. 6MP44, Warszawa 1972, s. 148–152.

Obok jednostek lekcyjnych typowo misyjnych każdy z podręczników zawiera inne elementy misyjne. Katecheza misyjna może być także przygotowana na podstawie tekstów z Ewangelii i uroczystości liturgicznych w ciągu roku. Jest ona jak dotychczas najbardziej powszechnym i dostępnym polem oddziaływania misyjnego.

2. NABOŻEŃSTWA I INSCENIZACJE MISYJNE

Nabożeństwa misyjne są formą modlitwy wspólnotowej, tak ważnej w duchowości Kościoła. Wspólna modlitwa w intencji misji jest formą wspólnotowej odpowiedzialności za głoszenie Dobrej Nowiny.

Organizowanie nabożeństw misyjnych jest dość prostym zadaniem, zwłaszcza gdy towarzyszy temu opieka ze strony animatora, katechety czy księdza. Każdą Mszę św. czy nabożeństwo można uczynić misyjnymi poprzez dodanie im intencji misyjnych czy uzupełnienie misyjnym komentarzem. W różnorodnych programach duszpasterskich i pomocach liturgicznych nie brak różnego rodzaju wzorów czy gotowych nabożeństw. Materiały takie są także rozprowadzane przez PDMD. W przygotowaniu nabożeństw misyjnych można wykorzystać także listy misjonarzy, przeźrocza z krajów misyjnych, okolicznościowe pieśni i piosenki misyjne itp. Nabożeństwa te są także okazją do zebrania ofiar na potrzeby misji.

W Materiałach Formacyjnych PDMD dla dzieci na rok szkolny 1997/1998 znajdują się przykłady trzech nabożeństw misyjnych: *Kim był św. Mikołaj*, *Misyjna Droga Krzyżowa* oraz *Misyjne nabożeństwo różańcowe*. Postać św. Mikołaja jest bardzo bliska w formacji misyjnej, zwłaszcza ze względu na jego dobroć wobec najbiedniejszych i umiejętność dzielenia się z potrzebującymi. Misyjna droga krzyżowa ukierunkowuje uwagę dzieci na obecność Jezusa cierpiącego w każdym cierpiącym, a zwłaszcza w cierpiących dzieciach całego świata¹⁶. Z kolei w misyjnym różańcu poprzez specjalnie dobrane rozważania podkreślane są misyjne momenty w życiu Jezusa i Jego Matki oraz konkretne pola zaangażowania misyjnego, dostępne każdemu dziecku. Charakter misyjny mają również pieśni i piosenki religijne wykonywane między poszczególnymi częściami różańca¹⁷.

Poradnik dla animatorów *O pracy na rzecz misji* zawiera schematy następujących nabożeństw misyjnych¹⁸: msza św. misyjna, w czasie której dzieci zostają

¹⁶ Por. *Mali misjonarze Jezusa w mocy Ducha Świętego. Spotkania misyjne dla dzieci w roku szk. 1997/98*, red. A. Kmiecik i in., Warszawa 1997, s. 50–52 [dalej: *Materiały formacyjne 97/98*].

¹⁷ Por. *ibidem*, s. 53–58.

¹⁸ Por. S. Perzyna, *O pracy na rzecz misji*, s. 62–155.

przyjęte do PDMD; różaniec misyjny dla dzieci; misyjna droga krzyżowa; różaniec misyjny dla młodzieży i dorosłych; nabożeństwo Słowa Bożego; nabożeństwo misyjne w czasie Adwentu; roraty w intencjach misyjnych (dla dzieci); nabożeństwo misyjne w okresie Bożego Narodzenia; msza św. lub nabożeństwo na Misyjny Dzień Dziecka; adoracja misyjna przy bożonarodzeniowym żłóbku (inscenizacja); Gorzkie Żale w intencji misji; nabożeństwo misyjne w okresie Wielkanocy; msza św. na Misyjny Dzień Chorych; praktyka 9 misyjnych pierwszych piątków miesiąca.

Ważnym momentem formacyjnym związanym z liturgią jest także kult świętych misjonarzy i patronów misji. W Kościele katolickim patronami misji zostali ogłoszeni św. Franciszek Ksawery oraz bardzo bliska idei dziecięctwa misyjnego św. Teresa od Dzieciątka Jezus. Św. Teresa, choć nigdy nie była na misjach, przez swoje duchowe i modlitewne towarzyszenie dziełu misji już na wiele lat przed II Soborem Watykańskim rozumiała głęboki sens misji Kościoła, wypływający z Bożej miłości¹⁹.

Innym sposobem ewangelizacji i budzenia świadomości misyjnej jest organizowanie w szkole, a także w parafii różnych misterii i inscenizacji misyjnych. Żywe scenki z życia misjonarzy czy ludzi z krajów misyjnych, odegrane przez same dzieci, nie tylko pouczają, ale także bardzo rozbudzają u innych wrażliwość misyjną²⁰.

3. KONGRESY MISYJNE DZIECI

Kongresy misyjne dzieci to najnowsza i zarazem najbardziej dynamiczna forma dziecięcego apostolatu misyjnego. Sama idea kongresu misyjnego dla dzieci zrodziła się — jak podkreślają organizatorzy I Kongresu Misyjnego Dzieci — z inicjatywy samych dzieci, które prosiły Sekretariat Krajowy PDMD o zorganizowanie spotkania z innymi grupami misyjnymi, szukały możliwości pogłębienia wiedzy misyjnej oraz wymiany doświadczeń ze swej dotychczasowej działalności²¹.

Pierwszy Krajowy Kongres Misyjny Dzieci odbył się w dniach 26–28 czerwca 1995 r. w Częstochowie na Jasnej Górze. Był on także wyrazem wdzięczności Ojcu świętemu Janowi Pawłowi II za „List do dzieci w Roku Rodziny”, a także za otrzymane wcześniej błogosławieństwo z okazji 150. rocznicy PDMD.

¹⁹ Por. J. M. Goiburu Lopetegui, *Duch Misyjny. Vademecum*, tłum. A. Kajzerek, Warszawa 1991, s. 228–239 [dalej: *Vademecum*]; K. Góral, *Stulecie przestanie małej karmelitanek*, „Misje Dzisiaj” 16:1997, nr 5, s. 15.

²⁰ Por. S. Perzyna, *I Ty możesz zostać misjonarzem. Praca na rzecz misji wśród dzieci*, Warszawa 1995, s. 39–40. Por. także: *Materiały formacyjne 97/98*, s. 59–61.

²¹ Por. *Otwarcie Kongresu*, „Świat Misyjny” 1995, nr 6, s. 5.

W Kongresie tym uczestniczyło około 1 500 dzieci z całej Polski, skupionych w PDMD. Kongres był przede wszystkim okazją do wspólnej modlitwy w intencji misji podczas mszy św., odprawianych przez licznych misjonarzy, pod przewodnictwem księży biskupów odpowiedzialnych za misje. Szczególne znaczenie miał okolicznościowy Misyjny Apel Jasnogórski z udziałem dzieci i misjonarzy, w którym udział wzięły także dzieci polskich rodzin z Litwy i Ukrainy²². Podczas popołudniowych spotkań w grupach dzieci dawały świadectwo swego zaangażowania w sprawy misji. Poszczególnym grupom przewodniczyli pracownicy sekretariatu Papieskich Dzieł Misyjnych oraz misjonarze przebywający w kraju na urlopie. Każdy z uczestników otrzymał pamiątkowy krzyżyk przygotowany przez dzieci z Kolumbii. Miał on przypominać o solidarnej współpracy z dziećmi całego świata na rzecz misji.

Kongres miał własne hasło i hymn, które oddają uniwersalizm Kościoła i obowiązek troski o ewangelizację całego świata. Hasło Kongresu: „Dzieci wszystkich kontynentów, chwalcie Imię Pana” zostało zaczerpnięte ze słów „Listu do dzieci w Roku Rodziny” Jana Pawła II.

I Krajowy Kongres Misyjny Dzieci rozpoczął okres bardzo dynamicznego wzrostu i ożywienia dziecięcej działalności misyjnej. W ślad za kongresem w Częstochowie organizowane były Diecezjalne Kongresy Misyjne. W bezpośrednim następstwie krajowego kongresu odbyły się kongresy lokalne w Gdańsku-Oliwie, Katowicach, Rzeszowie, Czerwińsku (diec. płocka), Tarnowie (7 tys. uczestników), Nowym Sączu oraz w Toruniu. W kongresach diecezjalnych brały udział niejednokrotnie, oprócz grup PDMD, także dzieci z innych grup i stowarzyszeń kościelnych, w myśl zasady, że „cały Kościół jest misyjny” Celem tych kongresów jest budzenie świadomości i odpowiedzialności wszystkich za powszechną misję Kościoła²³.

II Krajowy Kongres Misyjny Dzieci odbył się 31 maja 1997 r. także w Częstochowie na Jasnej Górze. Uczestniczyło w nim tym razem ponad 30 000 dzieci z całej Polski. Kongres został bardzo starannie przygotowany. Ukazały się między innymi specjalne materiały formacyjne, które miały na celu przygotowanie duchowe dzieci oraz samo rozpropagowanie idei PDMD. Wśród uczestników Kongresu byli między innymi ks. abp J. Kowalczyk, Nuncjusz Papieski w Polsce oraz s. M. T. Crescini, sekretarz krajowy PDMD Włoch.

Podobnie jak poprzedni Kongres, również to spotkanie było okazją do wymiany doświadczeń oraz do pogłębienia wiedzy religijnej i misyjnej²⁴. W zamyśle organizatorów „II Krajowy Kongres Misyjny Dzieci to radosne spotkanie

²² Por. *Apel misyjny*, red. J. Wnęk, „Świat Misyjny” 1995, nr 6, s. 10–11.

²³ Por. *PDMD w Polsce*, Archiwum PDMD, Warszawa 1996, s. 1.

²⁴ Por. E. Bralewska, *Misyjny telegraf... z Kongresu*, „Świat Misyjny” 1997, nr 5, s. 3–5.

wszystkich polskich dzieci na wspólnej modlitwie, śpiewie i słuchaniu opowiadań misjonarzy. Jest to okazja do podjęcia stałej pracy w Papieskim Dziele Misyjnym Dzieci, które troszczy się o to, aby dzieci na całym świecie mogły żyć w pokoju, który przyniósł Pan Jezus w miłości, którą nas obdarzył²⁵.

Ważnym momentem wspólnotowym Kongresu było uroczyste wchodzenie dzieci z transparentami zawierającymi hasła misyjne, nazwę koła misyjnego, miejscowości itp. na plac przed szczytem Jasnej Góry oraz prezentacja grup pielgrzymkowych, która ukazała dzieciom i wszystkim obecnym prawdziwą wielkość i dynamikę dziecięcego apostolatu misyjnego w Polsce.

Hasłem II Kongresu były słowa: „Pokój i miłość wszystkim dzieciom świata” Jego uczestnicy chcieli bowiem „przyczynić się do tego, aby dzieci na całym świecie poznały Pana Jezusa, nie cierpiały z powodu wojen, aby obdarzane miłością nie musiały głodować i nie były wykorzystywane przez dorosłych²⁶. Troska dzieci o pokój została także symbolicznie ukazana poprzez wypuszczenie przed rozpoczęciem uroczystej mszy św. dwa tysiące gołębi.

4. NIEDZIELA MISYJNA I MISYJNY DZIEŃ DZIECKA

Światowy Dzień Misji, zwany w Polsce Niedzielą Misyjną, został ustanowiony 14 IV 1926 r. przez Kongregację ds. Rytów. Przypada ona zawsze w ostatnią niedzielę października. Wydanie reskryptu przez tę Kongregację świadczy przede wszystkim o duchowym charakterze tego dnia. Wśród jego najważniejszych celów i zadań należy wymienić: potrzebę gorącej modlitwy o rozwój Królestwa Chrystusa w świecie, troskę o zrozumienie przez wiernych potrzeb misyjnych, ożywienie gorliwości misyjnej kapłanów i wiernych, możliwość lepszego poznania Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania wiary, konieczność ofiar na rzecz misji²⁷.

Niedziela Misyjna rozpoczyna cały Tydzień Misyjny, który staje się czasem szczególnej modlitwy za misje i misjonarzy. W tym okresie są organizowane różnego rodzaju nabożeństwa misyjne i spotkania z misjonarzami. Wśród propozycji, jak zorganizować Tydzień Misyjny z dziećmi i młodzieżą, można wymienić: przeprowadzenie w każdej klasie katechezy misyjnej i wykonanie gazetki misyjnej; uczestnictwo w każdym dniu Tygodnia Misyjnego w sposób pełny we mszy św. i różańcu w intencjach wyznaczonych na każdy dzień według wskazań z Biura Misyjnego; modlenie się za misjonarzy w domu, we wspólnocie

²⁵ II Krajowy Kongres Misyjny Dzieci. *Materiały formacyjne*, Warszawa 1998, s. 11.

²⁶ Por. *ibidem*, s. 6.

²⁷ Por. J. Piotrowski, *Niedziela Misyjna i Papieskie Orędzie*. „Misje Dzisiaj” 16:1997, nr 5, s. 14; *Vademecum*, s. 175–182.

rodzinnej; staranie się każdego dnia złożyć Bogu w intencjach misyjnych jakiegokolwiek wyrzeczenia (np. rezygnacja ze słodyczy — zaoszczędzone w ten sposób pieniądze mogą być przekazane na misje); rozprowadzanie materiałów misyjnych; zapoznanie otoczenia z prasą misyjną; pisanie listów do misjonarzy; organizowanie spotkań z misjonarzami przebywającymi na urlopiach w kraju; odwiedzenie chorych i zachęcanie ich do ofiarowywania swoich cierpień w intencjach misyjnych; organizowanie pomocy materialnej misjonarzom w postaci paczek z lekami, odzieżą itp.; zapoznanie otoczenia z Misyjnymi Związkami Mszalnymi; organizowanie loterii fantowej, której dochód jest przekazany na misje; przygotowanie inscenizacji misyjnej, której dochód jest przekazany na misje; organizowanie z dziećmi i młodzieżą akcji zbiórki znaczków pocztowych na misje; organizowanie nocnego czuwania modlitewnego w intencjach misyjnych²⁸.

Corocznie w Uroczystość Objawienia Pańskiego pod patronatem PDMD obchodzony jest także Misyjny Dzień Dziecka. W tym dniu „uwaga dzieci niech będzie skierowana na duchowe i materialne potrzeby wielu dzieci na całym świecie; należy je zachęcać do niesienia im pomocy przez modlitwę, wyrzeczenia, datki pieniężne oraz do pomagania im w odkrywaniu oblicza Jezusa Chrystusa. Zwracając uwagę na materialne potrzeby dzieci biednych, nie należy zapominać o wskazywaniu na ich bogactwo w wartości duchowe. W tym otwarciu się dzieci wobec innych dzieci, będą one siebie poznawać, kochać jako równych sobie i wzajemnie się ubogacać”²⁹.

W Misyjny Dzień Dziecka odbywa się także tzw. kolędowanie misyjne. W tym dniu młodzi misjonarze chodzą od domu do domu, aby zwiastować radosne przyjście Pana i zbierać ofiary na dzieci w krajach misyjnych.

5. DZIECIĘCE CZASOPISMA MISYJNE

Coraz większe znaczenie w animacji misyjnej odgrywają dziecięce czasopisma misyjne. Najważniejszym pismem animacyjnym PDMD w Polsce jest dwumiesięcznik „Świat Misyjny” Przeznaczony jest dla dzieci w wieku 10–14 lat. Redagowane od 1984 r. przez Wydawnictwo Papieskich Dzieł Misyjnych *Missio-Polonia* czasopismo osiągnęło w 1997 r. nakład 22 000 egz. Stałe rubryki informują o bieżących wydarzeniach w Kościele (*Misyjny Telegraf*); opisują poszczególne kraje misyjne, ich religie, kulturę, obyczaje, a także przyrodę; ukazują świętych misjonarzy czy patronów misji (*Święci pod lupą*); zawierają rozważa-

²⁸ Por. S. Perzyna, *O pracy na rzecz misji*, s. 158–159.

²⁹ *Papieskie Dzieła Misyjne. Statuty*, Warszawa 1994, s. 22.

nia Słowa Bożego; prezentują trudną, a czasem tragiczną sytuację dzieci w krajach misyjnych (*Dzieci świata*); dzielą się działalnością misyjną grup PDMD (*Ogniska misyjne*); ukazują prace rysunkowe dzieci na tematy misyjne (*Galeria na płocie*); zawierają zagadki misyjne, plakat misyjny, krzyżówkę oraz wiele listów od misjonarzy. Spośród innych czasopism o tematyce misyjnej dla dzieci warto wspomnieć także wydawany przez Pallotynów miesięcznik „Mały Apostoł”

Inną bardzo wymowną formą apostołatu misyjnego są gazetki lub plakaty, poprzez które można szybko i skutecznie przekazać określoną informację. Mogą być umieszczane w klasie lub w gablotach przykościelnych. Wśród możliwych tematów można wymienić: patronów misyjnych; papieskie intencje misyjne; powołanie misyjne; książki i czasopisma misyjne; jak pomagać misjom; parafialna grupa misyjna; historia misji; działalność Papieskich Dzieł Misyjnych; podróże Ojca Świętego do krajów misyjnych; praca misjonarzy w krajach misyjnych i inne³⁰.

Przedstawione powyżej formy apostołatu misyjnego są jedynie pewnymi propozycjami, które mogą być dostosowywane do lokalnych i środowiskowych warunków. Wszystkie one są jedynie pomocą w ukazywaniu dzieciom niezmiernych horyzontów misji oraz angażowania ich w powszechną współpracę misyjną.

6. MUZEA I WYSTAWY MISYJNE

Kolejną ważną formą apostołatu misyjnego są muzea misyjne. Są one organizowane najczęściej przy centrach formacji misyjnej, w seminariach duchownych, nowicjatach zakonnych oraz niektórych domach przeznaczonych dla misjonarzy. Ich pierwszorzędnym celem jest gromadzenie licznych eksponatów przywożonych z krajów misyjnych przez misjonarzy przybywających do Polski na urlop, wypoczynek czy leczenie.

Najważniejsze muzea misyjne znajdują się w zakonnych centrach animacji misyjnej, takich jak: Pieniężno (Werbiści), Ołtarzew (Pallotyni), Warszawa (Salezjanie). Zakonny te są też najprężniej działającymi na polu misji zagranicznych. Wielu członków tych zgromadzeń zakonnych pracuje na misjach na wszystkich kontynentach świata. Stąd muzea te mają bardzo rozbudowane zbiory obejmujące swoim zasięgiem całość misji katolickich.

W zależności od wielkości samych zbiorów muzea misyjne są podzielone na odpowiednie działy ukazujące najpierw same misje — życie i codzienną działalność misjonek i misjonarzy. Drugim ważnym działem są zbiory etnograficzne

³⁰ Por. S. Perzyna, *I Ty możesz zostać misjonarzem*, s. 38–39.

przedstawiające kulturę, zwyczaje, obrzędy, przedmioty codziennego użytku narodów ewangelizowanych. Dzięki tym zasobom muzea przekraczają wąsko rozumiane cele religijne, stając się także momentem zbliżenia między narodami, okazją do wzajemnego poznania innych kultur, tradycji i obyczajowości. W wielu ośrodkach misyjnych są także dodatkowe ekspozycje przyrodnicze, numizmatyczne, filatelistyczne itp.

Dla wielu grup PDMD odwiedzenie któregoś z muzeum jest pierwszym kontaktem z rzeczywistością misji i naoczną weryfikacją tego wszystkiego, co poznało się na spotkaniach formacyjnych, spotkaniach z misjonarzami, czy poprzez korespondencję misyjną. Niektóre ośrodki misyjne prowadzą również bogate filmoteki misyjne, organizując dla odwiedzających je grup specjalne projekcje. Wydają także okolicznościowe czasopisma i inne publikacje misyjne. Oprócz muzeów misyjnych, inną formą animacji misyjnej jest organizowanie wystaw misyjnych. Mają one jednak zazwyczaj czasowy i okazjonalny charakter.

ZAKOŃCZENIE

Podstawowym celem Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci jest wychowanie w duchu misyjnym od najmłodszych lat oraz budzenie powołań misyjnych. Zadanie to na nowo ukazał Jan Paweł II w encyklice dotyczącej misji *Redemptoris missio*, podkreślając, że celem wszystkich ruchów misyjnych w Kościele jest „rozbudzanie w Ludzie Bożym poczucia odpowiedzialności za powszechną misję Kościoła” Są one „środkiem tak do wpajania katolikom od dzieciństwa ducha prawdziwie powszechnego i misyjnego, jak i do pobudzania do skutecznego zbierania dobrowolnych ofiar na rzecz wszystkich misji, zależnie od ich potrzeb”³¹.

PDMD jest rodzajem zaczynu, który rozprzestrzenia się na całe duszpasterstwo dziecięce oraz pełni posługę animatora, pobudzającego inne bardziej powszechne i dostępne formy oddziaływania misyjnego. Spośród różnorodnych form apostolatu misyjnego ukazano i pokrótce omówiono zarówno metody tradycyjne, takie jak: katecheza i liturgia oraz tygodnie misyjne, jak i nowe formy związane z kongresami misyjnymi dzieci, Misyjnym Dniem Dziecka oraz dziecięcymi czasopismami misyjnymi. Wszystkie one służą podstawowemu celowi, jakim jest wychowanie w duchu misyjnym, będące integralną częścią wychowania chrześcijańskiego. Prowadzi ono do kształtowania postaw solidarności i otwartości na drugich, niesienia materialnej i duchowej pomocy dzieciom w krajach misyjnych oraz sprzyja budzeniu powołań misyjnych.

³¹ Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris missio”*, nr 84.

Riassunto

Le contemporanee forme dell'apostolato missionario d'infanzia

Lo scopo dell'articolo è presentare diverse forme d'agire missionario tra i fanciulli. L'articolo stesso mostra e brevemente descrive esistenti forme dell'apostolato missionario d'infanzia più i metodi tradizionali come: la catechesi e la liturgia, settimane missionarie, e anche nuove forme legate ai congressi missionari dei fanciulli, la Giornata Missionaria d'Infanzia, le riviste missionarie per i fanciulli. Tutto questo serve a basilare scopo dell'educazione nello spirito missionario, il quale costituisce la parte integrale dell'educazione cristiana. Questa educazione porta alla formazione degli atteggiamenti di solidarietà è d'apertura verso gli altri, a portare aiuto materiale e spirituale ai fanciulli nei paesi di missione ed a suscitare le vocazioni missionarie.